

ЙОРДАН РАДИЧКОВ МОМЧЕТО

chitanka.info

Когато слязохме от Зелена глава, още в първото селце стана дума за един ямурлук и за една стомна: това бяха единствените вещи, на които съм посягал. Помня от онова време, че трябваше да се свържа с бай Флоро, бай Флоро имаше каруца, разкарваше с нея грънчарски изделия по околията, беше извън всякакво подозрение. Един ден го чаках под манастира, казах му, че трябва да отида на валцовата мелница, там ще дойде човек с парола ще му предаде каквото е необходимо и през нощта бай Флоро ще го остави под моста. Касаше се за оръжие. Аз трябваше да взема оръжие изпод моста и да го доставя подир два дни в отряда на Зелена глава.

Късно вечерта тръгнах към моста из едни слънчогледи. Питите бяха орязани, стърчеха само стебла. Аз вървех из слънчогледа, като се придържах близо до пътя, за да мога да наблюдавам движението по него и същевременно да остана незабелязан. Всъщност кой знае какво движение нямаше, двама човека се прибираха с велосипеди от градеца и един файтон мина по пътя. Подухваше вятър, по едно време взе да донася на пресекулки тропане на каруци и кънтене на дзилове. Познавах дзиловете на тая каруца, беше каруцата на бай Флоро. Без да бързам, аз се промъквах из нивата, държех под око пътя и далече отпреде ми почна да шуми невидимата река. Каруцата спря да трополи, мисля си, моят човек е вече на моста, вероятно вече оставя пакетите. Взирам се в тъмнината, някъде в края на нивата ми се струва, че се появи червена светлинка, примигна и угасна. Да е светулка, не е, толкова късно в полето няма светулки. Да е цигара, също не е, кой може да пуши в нивата!

Спрях се, приклеках и почнах да се ослушвам. Никакъв звук отникъде, само реката шуми равно в тъмното. И никаква светлинка повече не се появи. Вероятно така ми се е сторило, мисля си, и се изправям пак, за да продължа към моста. Няма да мина откъм шосето, ще използвам върбите и раките край реката, ще се промъкна през тях. По този начин ще мога да наблюдавам шосето и моста, а сам аз ще бъда невидим. Шосе е това, всякакъв народ минава по него. Така си мисля и почвам да се отдалечавам от пътя навътре към нивата. Но не съм направил и няколко крачки, когато чух, че каруцата пак се обади, какъто рече: „Дай!“, веднага неколцина извикаха: „Стой!“, и припукаха пушки. Конете зацвилиха, аз се втурнах през слънчогледите право към пътя, на едно място се спънах и паднах. Добре, че се спънах и паднах,

иначе, както тичах, щях да изляза право на шосето. Паднах, а някой като че ми каза: „Не мърдай повече!“

Така си и останах да лежа в края на нивата.

Пред мене се белееше шосето. Каруцата препуска бясно по шосето, отзад тропат ботуши, до едно време виждам, че бай Флоро стои изправен в каруцата, ония отзаде му гърмят и викат, после бай Флоро изпусна поводите и падна като посечен. Конете не спряха, ами препускаха лудо, каруцата мина съвсем близо край мене, обля ме с къntenето на дзиловете си, с гърма на железните шини по настилката и като отмина, я чух как свири многогласно. Вятърът надуваше стомните и те пищяха кански в каруцата. Нещо стисна гърлото ми, очите ми се замрежиха. Поплаках безгласно в студената нива за бай Флоро, чувствувах се безсилен и злобен, тоя куршум за мен е бил наречен, засадата на моста е била също за мене.

Ония на моста запалиха електрически фенерчета, светлините се размърдаха, едни горе на перилата, други слязоха по сипея под моста, чувах далечните гласове на засадата, но не можех да разбера какво говорят. Почнах да пълзя бързо назад из нивата, без да изпускам от очи моста. Електрическите светлини бляскаха като вълчи очи в тъмнината, трябваше да бъда по-далече от тях. Попълзях известно време, станах и направих голяма дъга, за да се отдалеча едновременно и от моста, и от шосето. Слънчогледите свършиха, минах в ракитака край реката и вървах сума време, докато отпреде ми застанаха ниви с царевици. Някъде царевичакът беше орязан и струпан на купни, някъде още стоеше, макар че мамулите бяха окършени.

Хванах през неорязания царевичак, мястото горе-долу ми беше познато, реших да се добера до гората, да прекарам там нощта, а рано на другия ден да продължа към Зелена глава. Гората беше едра и гъста, не влязох много навътре в нея, намерих една добре зашумена ровина и се свих в нея. Бях само по едно сетре, нощта стана студена, но нямаше как да запаля огън. Лежах на завет в ровината, мъчех се да заспя, но щом затворех очи, отпреде ми израстваше мостът, каруцата, бай Флоро пада, ония пукат отзаде, а стомните пищят кански. Аз пълзя заднишком из слънчогледовата нива, после се провирам из ракитите, електрическите фенерчета едно по едно гаснат зад мене. Отварям очи, гледам тъмната гора над себе си, в клоните на тъмната гора са

накацали гарги, бъррят нещо сънено, познато само на тях си. Клепките ми полека-лека се вдървяват, повече не мога да затворя очи.

Не помня по кое време, може би вече преди разсъмване, чувам, че нещо тупа из гората, иде право към мене. Беше заек, премина съвсем близко, че можех да го докосна с ръка, но не ме забеляза. Той отмина в тъмната гора, когато дочух да се тупа пак от същата посока. Този път тупането бе по-силно. Спрях да дишам. Из тъмнината се показва лисица, тя лъкатушеше гъвкаво по заешките следи. Бе толкова много увлечена в гонитбата, че не ме забеляза. Тъмнината скри и нея, стана тихо, пак се мъча да затворя очи. Гърлото ми е сухо, да имах поне малко вода да разквася уста, може би, ако пия вода, ще се премахне тая горчилка. В устата ми почна да горчи още когато видях каруцата, и колкото и да преглъщам, горчилката все си остава.

Мише цвърчене ме стресна. Беше толкова силно, че се изправих и взех пушката. Как мише! Ами че това бе заекът! Той изцвърча като мишка, изглежда, лисицата го е догонила. Гаргите над мен се размърдаха, почнаха да бъррят шумно, прошумяха пера, но не се вдигнаха да отлетят. Те бърбраха доста дълго, някои почнаха да се местят по клоните, изглежда, че се наспаха. Гъста мъгла запъпла из гората, стана студено и влажно, но въпреки влагата ръцете ми бяха сухи и топли. И очите си усещах сухи и топли, както и устата. Разбрах, че ме е втресло. Станах и взех да тъпча на едно място да се сгрея, гаргите се посъветваха помежду си и решиха да се вдигнат от дърветата. Те изпълниха пространството над главата ми с шум на пера и кръсъци и отлетяха в мъглата. Лека-полека се разбелваше, далече някъде преминаваше влак и в мъглата много отчетливо се чуваше тракането на колелетата и дишането на локомотива.

Разсъмваше се. Макар и да се обгръщаше с гъста мъгла, гората постепенно побеляваше — между дърветата надникваше утрото. Вече можех да видя, че ръцете ми треперят. Устата ми бе станала по-суха от тебешир, в коленете си чувствавах слабост. Лека-полека ще трябва да тръгвам, все някак ще се добера до Зелена глава. Задържа ме само още малко скърцането на волска кола. Колата иде към гората, човекът спря добичетата, разпегна — не го виждам, но чувам неговите движения. Той влезе в нивата и почна да реже царевичак. Чувам сърпа му как остро се впива в стъблата, от време на време човекът се прокашли, спре се да запали цигара, огнивето бие остро върху кремъка — той си

пали цигарата с прахан. Примъквам се по-близо до нивата, заставам съвсем в края на гората, но през мъглата не мога да видя ни кола, ни добитък, нито човека. Втора кола се зададе по черния път, меко скрибуца, човекът не спря далече, взе да разпряга и да говори на добитъка. По едно време пита: „Две щръклета, ти ли си, дете толкова рано шумчеш из кукуруза?“, а човекът, дете беше по-близо до мене, от своя страна пита: „А, Лазаре, ти ли си?“ „Много рано си дошъл...“ — подхвана оня и т.н., както обикновено говорят селяните, когато работят в съседни ниви.

Новодошлият нарязва малко стъбла за добитъка, добитъкът почна да яде, синджирите подрънкват равномерно. Той влезе в царевицата и сърпът му хвана да рапа чевръсто. Двамата режат, понякога се пообадят един на друг, това ме улеснява, защото зная в кой момент къде се намират. Примъквам се внимателно към колата на първия селянин със странния прякор Две щръклета, в мъглата се очертаха ритли, колела, два бивола се пообърнаха към мене и почнаха да пръхтят сърдито. Гледам, в колата на селянина няма ни вода, ни торба, ни нищо — само една брадва виси закачена на ритлата. Кола и ритли разнебитени, процепът на няколко места стяган с шини — сиромашка работа. Бивоите пухтят сърдито насреща ми, намъшени от влага, гледат ме недружелюбно с червени очи. Отстъпвам назад в царевицата, после покрай гората, покрай гората се промъквам към другата кола.

Другата кола, кажи-речи, същата, само дете бивоите бяха наметнати с по едно омърляно козиняво чердже. Като ме видяха, и те взеха да пухтят. На ритлата виждам праметнат ямурлук на бели и бозави ивици. От ямурлука ли дете видях, не зная, но ми стана два пъти по-студено и брадата ми почна да трепере. Край задното колело оставена стомна, от реброто на ритлата виси торба. Усетих устата си още по-суха. Трябваше да направя само няколко крачки и можех да утоля жаждата си, но не ги направих, щото се боях, че вятър може да подеме мъглата, да се провиди изведнъж и аз изведнъж да застана пред очите на двамата. Полето по това време е пълно с народ, хората режат царевичак, развалят градини, някъде орат и ако тия се развикат, водата през носа ми ще излезе.

Мисълта, че могат изведнъж да ме видят, ме върна, влязох отново в гората и седнах върху един пън.

Седя и не седя върху пъна, щото така силно ме втриса, че даже подскачам, а мисълта ми все в ямурлука и стомната. Двамата селяни говорят нещо, всъщност говори повече единият, а тоя, дето е с ямурлука, само се пообажда. Това обаче, дето го говорят, едва стига до мене. Не помня колко време се мина, мъглата все така си стои гъста и неподвижна. Чувам, че човекът, чийто е ямурлукът, подканя оня да закусват. Оня не ще да закусва, кльоца с огнивето, пали цигара и продължава да реже. Тоя с ямурлука спря да реже, тръгна към колата си, царевиците шумчат зад него.

Аз станах от пъна и също се запримъквах към колата, но съвсем безшумно и бавно. Биволите първи ме усетиха, изглежда, че тоя добитък е като кучето, запухтяха и като направих още няколко крачки, ги видях, че ме гледат, обърнали глави към мене.

Селянинът седеше на процепа на колата си, в краката му стоеше стомната, до стомната бе разстлана торбата със сухоежбина върху нея. Беше дребен човечец, фланелата му на лактите продънена, капицата му олизана, изведнъж ми заприлича на бай Флоро, та тая прилика даже в първия миг ме стресна. Той отпи вода от стомната, прекръсти се и отчупи хляб. Дъвчеше бавно, без охота. Залъкът му засядаше, затова той пак вдигна стомната, но не отпи, а замръзна на процепа.

Човекът ме видя и си поотвори устата, преряза ме мисълта, че ще извика, ще скочи и ще се шумугне в мъглата. Предупредих го с пръст да мълчи, той взе да клати глава — ще мълчи, значи, — опита се да стане от процепа, но краката не го слушаха и пак седна. И мене краката не ме слушат, едва стоя, но стискам зъби и гледам, ако може, по-малко да треперя. Моля човечеца за хляб и за вода, моля го да мълчи, той само клати глава, а през това време другият селянин нещо го вика от своята нива. Тоя, от своя страна, със заекване му обяснява, че си свършил тютюна и че ще иде да вземе от него тютюн. Селянинът се изправи, обяснява ми с ръце да бъда спокоен или нещо подобно и се стопи в мъглата.

Взех хляба и стомната, избиколих от другата страна на колата, свалих ямурлука, наметнах се с него, но не ми стана по-топло. Дрехата бе нова, шита добре, шаякът хубав, но стоеше като чугун върху плещите ми. Застанах така зад колата, че да мога да посрещна ония двамата, ако се опитат да ме нападнат или да ми направят клопка. Стоя, ослушвам се, царевиците шумят глухо, биволите ме гледат

неприязнено. Ако човекът не се върне, подир малко изчезвам в гората. Макар че има мъгла, опасно е да стоя край колата му, изневиделица може трети човек да се появи.

Тъкмо мисля това, зад себе си чух стъпки. Обръщам се, същият човечец, устата му изпръхнала, гледа ме втрещено, два пъти поизплашен отпреди. Изплашен е, види се, за ямурлука. Накланям пушката надолу, помръдвам с рамене да наместя ямурлука по-добре върху раменете си, моля човечеца да мълчи, а той ми прави някакви неразбираеми знаци с ръце, смачкан и безпомощен, сякаш са го гръмнали и му остава още съвсем малко да стои прав. Чувствувам се като снощи, когато видях как бай Флоро пада в каруцата, стискам зъби и с вдървени крака се отправям към гората.

Гората шумчи около мене, в гората някак ми става по-спокойно. Да продължа напред не бива, трябва да постоя в крайнината, да разбере дали двамата селяни ще останат в царевиците, или ще хукнат веднага към село. Увих се в ямурлука, седнах край една шипка, пих дълго вода от стомната, може би я преполових. Водата беше горчива, по-страшна от хинин. И едно яйце сдъвках, не помня вкуса му, помня, че беше твърдо и засядаше, та трябваше с горчивата вода да го преглъщам. Поседях край шипката, в мъглата чувам гласовете на двамата, както и сърповете им. Не моят човек, а другият предлага, да влязат в гората и да отсекат малко дървета. Моят човек му разправя, че в мъглата се чувало надалече, ще ги чуят в селцето. Другият разправя, че се чува, обаче не се вижда, а кога се не вижда, кой ще те хване. Той спря да реже със сърпа, чувам го, че върви през царевицата, кашли, навлиза в гората и иде право към мене. Спря се, плю на ръцете си и почна да сече с брадвата едно дърво. „Ткх! Ткх“, вика брадвата. Дървото също подвиква, изрева: „Аааа!“, и падна със свистене. Убиецът се прокашли и чух как отново плю на ръцете си.

Оставих стомната до шипковия храст, станах и се запромъквах през гората все по-навътре и по-навътре. Зад себе си чувах ударите на брадвата и шума от събарящи се дървета. „По-далече от всякакъв човешки шум, по-далече от всякакво селище, бягай далече, мисля си, от пътища и мостове!“ Една сойка се земята из въздуха над главата ми почна да надава предателски писъци. Тя отлетя напред, изчезна в мъглата, като не спираше да крещи, пак се върна, повъртя се около мене и пак отиде напред. „Добре, проклетнице, казах си, досега и

птица не беше предавала човек! Върви и ме предай, където трябва! Върви, върви...“

Сойката обаче не ме предаде, повика, повика из гората и се умълча, а аз продължих да се промъквам през гъстата бяла мъгла трескав и с отмалели нозе. В устата ми беше горчиво и на душата ми беше горчиво. С тая горчилка се промъквах все напред и напред към Зелена глава, но вместо да стигна Зелена глава, се озовах отново на моста, дето убиха из засада бай Флоро. Бях много болен, като в просъница ми беше всичко, върнах се пак назад в мъглата, през ракити, царевици и голи конопища, покрай скапани плашила, после през едно лозе помня, че минах, лозето беше обрано, но по върховете на лозите имаше останала ягорида, разквасих уста с ягоридата и продължих да се лутам пак из мъглата. Други подробности съм забравил, мисля, че на два пъти газих река, водата беше много студена, но трябваше да я газя; не можех да търся мостове, от мостовете бягах като опърлен... До Зелена глава се добрах едва подир два дни.

За втори път стъпих на мост едва като слязохме от Зелена глава. Това бе същият, бай Флоровият мост. Четицата ни спря на моста, всички застанахме на колене, неколцина от нашите изгърмяха три пъти залпово с пушките. И на много още места спирахме ние по пътя, на много места заставахме на колене и на много места гърмяхме залпово с пушките.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.